

Forslag til nye parametre til dokumentation af indsatser for biodiversitet i ESG-rapporter, 2022

Problemstilling

Det er en svær opgave at værdisætte biodiversitetsindsatser hos den enkelte landmand, da der i skrivende stund mangler en dokumentationsmetode, som kan give en ensartet og troværdig vurdering af baseline og indsatser på den enkelte landbrugsbedrift. En sådan metode er under udvikling i projektet LANDMARK.

Der vil dog gå minimum 2-3 år inden dette projekt kan levere det ønskede produkt, så indtil en mere optimal løsning er udviklet, er der behov for nogle indikatorer, som kan synliggøre landmandens nuværende status for bedriftens biodiversitet ud fra nogle overordnede og enkle parametre.

I første udgave af ESG-ledelsesrapporten fra 2021 er eneste parameter for biodiversiteten om der er udarbejdet et Naturtjek (ja/nej). For nuværende er der udarbejdet ca. 130 Naturtjek på landsplan, hvorfor hovedparten af alle landmænd vil svare "nej" på dette spørgsmål. Ydermere vil et gennemført Naturtjek kun bevise at landmanden har modtaget kvalificeret biodiversitetsrådgivning, det er ikke en opmåling af hverken tilstand eller udvikling i bedriftens naturtilstand. Derfor kan et naturtjek ikke stå alene og der er behov for andre parametre som allerede nu kan demonstrere hvad landmanden gør for biodiversiteten på sin bedrift.

Valg af kriterier

Det vigtigste er at have fokus på de indsatser som landmænd kan gennemføre eller allerede har gennemført, som har en reel betydning ift. at standse tilbagegangen i biodiversiteten. Derfor bør fokus være på at hjælpe landmanden med at synliggøre, hvor på bedriften der er eksisterende eller egnede levesteder for de særligt truede og sårbare arter af dyr og planter som er opført på den danske rødliste eller habitatdirektivets bilag IV.

Parametrene bør opfylde følgende kriterier:

- Det er enkelt at forstå og dokumentere indsatserne
- De beskrevne tiltag, sikrer en positiv biodiversitetseffekt
- Omfanget af tiltagene er relativt nemt at vurdere (f.eks. ud fra kort materiale)
- Tiltagene bør guide landmændene ift. at prioritere og vurdere indsatser på bedriften – herunder om de pågældende tiltag bidrager med en reel værdi for udvikling af bedriftens biodiversitet
- Tiltagene bør kunne valideres af en tredjepart. Småbiotoper og mindre udlæg i marken kan f.eks. være vigtige naturelementer i landbrugslandet, men det er også elementer hvor værdien for biodiversiteten er meget svingende. En troværdig dokumentation af sådanne mindre tiltag ville med andre ord kræve en stor indrapporteringsindsats hos rådgiver og landmand uden nødvendigvis at indikere en tilsvarende stor positiv effekt for biodiversiteten

Forslag til parametre

1. Rådgivning

1. Naturtjek

2. Eksisterende natur

1. Maksimal HNV-score på bedriften
2. Andel af ejendommens arealer disponeret til §3-beskyttet natur
3. Forvaltning af §3-arealer med græsning
4. Andel af ejendommens arealer disponeret til skov
5. Forvaltning af ejendommens småbiotoper

3. Ny natur

1. Andel af ejendommens arealer som udtages til varig natur

Beskrivelse af de foreslåede parametre (til den bagvedliggende rapport)

1. Rådgivning

1.1 Naturtjek

Et Naturtjek er 1:1-rådgivning der guider landmanden til at udføre den naturindsats, der har den største effekt for naturen og biodiversiteten på den specifikke bedrift. Sammen med en uddannet Naturtjek-rådgiver¹ gennemgås den nuværende praksis omkring dyrehold, indsatser, fremtidsønsker m.m. På den baggrund får landmanden konkrete anvisninger og løsninger på, hvordan det bedst mulige resultat kan opnås for at sikre og højne bedriftens naturindhold samtidig med at der tages højde for driftspraksis, regler/tilskud og økonomi.

Et Naturtjek består af et besøg af en Naturtjek-rådgiver, som ud fra tilgængelige naturdata fra nationale databaser og en markvandring vil beskrive idéer til udviklingen og prioritering af bedriftens natur. På denne baggrund udarbejdes en skræddersyet Naturtjek-plan med oversigtskort, billeder og beskrivelser af naturværdierne på bedriften, samt idéer til hvordan naturen kan forbedres på ejendommen. Planen indeholder imellem 5 og 10 indsatsområder.

2. Eksisterende natur

2.1 Maksimal HNV-score på bedriften

HNV-scoren (High Nature Value) er et godt værktøj til at tydeliggøre bedriftens vigtigste natur arealer. Samtidig er det et godt redskab til brug i formidlingen, da det giver et robust overblik over hvor det giver bedst mening at prioritere sine indsatser.

---

¹ SEGES Innovation har et netværk af rådgivere, der er uddannet i at udføre Naturtjek. Naturtjek kan kun udføres af rådgivere der har gennemført og vedligeholdt uddannelsen. Listen over Naturtjek-rådgivere opdateres løbende og kan findes her: <https://www.seges.dk/da-dk/fagomraader/natur/landmanden/naturtjek-landmanden>. I særlige tilfælde, som f.eks. i forbindelse med tilskudsprojekter og formidling, udfører SEGES selv Naturtjek.

HNV-kortet viser en score for naturværdier på alle lysåbne arealer på en skala fra 0 - 13. En høj HNV-score er udtryk for hvor høj naturværdien er på arealet. HNV-scoren afspejler både de naturgivne forhold, placeringen i landskabet, samt registrering af arter, driftsmæssige forhold og lov-mæssig beskyttelse. Da kortet opdateres årligt, kan man over en årrække se en positiv/negativ udvikling i naturtilstanden på arealerne. Dette vil i nogen grad afspejles af den forvaltning som landmændene gennemfører på arealerne, men også om kommuner og andre registrere artsfund (dyr og planter).

Relevante spørgsmål

- A. Hvad er den maksimale HNV-score på egne eller forpagtede arealer?
- B. Er der nogen plan for at sikre at HNV-scoren fastholdes eller øges?

2.2 Andel af ejendommens arealer disponeret til §3-beskyttet natur

Lysåbne naturtyper som enge, moser, heder, strandenge og overdrev er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens §3. Danmarks vigtigste lysåbne naturområder inden for disse naturtyper er i udgangspunktet alle omfattet af en §3-beskyttelsen som samlet udgør ca. 10 pct. af det danske landareal. Beskyttelsen indebærer, at driften ikke må intensiveres. Andelen af §3-beskyttet natur på en ejendom kan derfor indikere hvor mange egnede levesteder der er på bedriften for de mere sjældne og truede arter der er tilknyttet de lysåbne naturtyper. Naturkvaliteten på de beskyttede arealer er dog meget varierende og giver ikke et indtryk af forvaltningen af arealerne. Derfor bør dette parameter ikke stå alene. De §3-beskyttede arealer fremgår af arealinfo.

Relevante spørgsmål

- A. Hvor stor en andel af ejendommens samlede areal (inkl. de forpagtede arealer) er omfattet af en §3-beskyttelse?

2.3 Forvaltning af §3-arealer med græsning

Græsning er en nøgelfaktor ift. at skabe levesteder for de mere sjældne og truede arter som er tilknyttet de lysåbne naturtyper (§3-beskyttede naturtyper). Mange naturarealer er enten ikke græsset eller bliver overgræsset. Begge dele kan være til skade for biodiversiteten. Derfor er græsningstrykket et godt parameter for, om der foregår en effektiv naturforvaltning på arealerne til gavn for biodiversiteten. Et biodiversitetsfremmende græsningssystem på §3-beskyttede arealer bør så vidt muligt gennemføres som ekstensiv helårsgræsning. Hvis det ikke er muligt at gennemføre ekstensiv helårsgræsning (f.eks. på grund af for små arealer/for våde arealer/manglende ly/læ m.m.) bør græsningen tilstræbes at foregå over en så lang periode som mulig (som minimum gerne fra april til november). Græsningstrykket bør ideelt set være mellem 70kg og 250kg dyr/ha².

Optimering af græsningstrykket

Er helårsgræsning ikke muligt, bør man i stedet stræbe efter at holde det samme lave dyretryk i sommerperioden som ved helårsgræsning, men sikre at dyrene æder op inden det bliver forår. Dette for at undgå at der sker en ophobning af gammelt, vissent græs (også kaldt førne). Det kan gøres ved at lade dyrene gå ude så lang tid som muligt og evt.

² <https://dce2.au.dk/pub/SR425.pdf>

skruer op for græsningstrykket i det sene efterår og tidlige forår, hvis der stadig er for meget græs. For arealer der ikke græsses gennem hele året, bør græsningstrykket beregnes ud fra, hvor mange kg dyr der går på arealet i perioden fra 1. maj til 1. oktober.

Omregning fra storkreaturer (SK) og dyreenheder (DE) til kg. per hektar

Når man skal omregne fra storkreaturer eller dyreenheder til kg. bør man overveje hvad gennemsnitsstørrelsen er på de pågældende dyr. Her kan det bedst betale sig at give et overslag da der ikke er nogen standard omregningsfaktor. 1 SK for kvæg kan således variere fra >700 kg til <350 kg afhængigt af den enkelte race². For en omregningsfaktor mellem dyreenheder og storkreaturer se nedenstående tabel.

Tabel 1, omregningsfaktorer for en udvalgt række arter³

Dyreart/race	SK-værdi	DE-værdi	Kg (stor race = 700kg)	Kg (lille race = 350kg)
Ko, hest	1	-	700	350
Ungkvæg	0,6	-	420	210
Kalv, diende*	0,4	-	280	140
Får, ged	0,15	-	105	52,5
Goldko	-	1	700	350
Ko m. kalv, stor race	-	1,6	1120	560
Ko m. kalv, ml. race	-	1,4	980	490
Ko m. kalv, lille race	-	1,2	840	420
Ungkvæg, små	-	0,5	350	175
Ungkvæg, store	-	1	700	350
Pony	-	0,8	560	280
Hest	-	1,5	1050	525
Får, ged	-	0,15	105	52,5
Lam, kid	-	0,08	56	28

Relevante spørgsmål

A. Hvor stor en procentdel af de §3-beskyttede arealer på ejendommen græsses:

1. Ingen
2. Under 30 pct.
3. 30 – 60 pct.
4. Over 60 pct.

B. Hvad er det gennemsnitlige græsningstryk på de arealer der græsses:

- a. Over 800 kg dyr/ha
- b. 400 – 700 kg dyr/ha
- c. Under 400 kg dyr/ha

2.4 Andel af ejendommens arealer disponeret til skov

Skove indeholder unikke levesteder for dyr, planter og svampe, som ellers er sjældne i det åbne land. Skove med gamle træer og dødt ved er ekstra værdifulde, da de indeholder levesteder der er i massiv mangel i dag, blandt andet for vedboende fugle (for eksempel spætter), insekter og

³ Baseret på følgende udgivelse: https://lbtst.dk/fileadmin/user_upload/NaturErhverv/Filer/Tilskud/Arealtilskud/Miljoe-oe-kologitilskud/2015_Miljoe- og_oekologitilsagn/Nedsat_graesningstryk.pdf

svampe. Rigtig mange arter knytter sig til dødt ved eller døende træer og små lysninger i skovene uden træer kan skabe de nødvendige forhold for blomstrende urter og sommerfugle.

Gamle skovbryn, krat og remiser bliver bedre levesteder jo ældre de er. Nye beplantninger har generelt en markant lavere værdi for biodiversiteten og produktionsskove vil typisk rumme mindre variation og levesteder end skove uden produktion (urørt skov).

Relevante spørgsmål

- A. Hvor mange pct. af bedriftens samlede areal er udlagt til skov uden produktion (det vil sige uden hugst og udtag af træ)?

2.5 Småbiotoper på ejendommen

Småbiotoper er en betegnelse for alle de mindre levesteder, som ligger placeret i landskabet mellem de dyrkede marker. Småbiotoper kan svinge meget i naturværdi, hvorfor nogle småbiotoper derfor ikke vil udgøre vigtige levesteder for truede eller sjældne arter. Andre småbiotoper kan derimod have lang kontinuitet, og fungere som værdifulde levesteder for en række organismer. Småbiotoper tæller f.eks. levende hegn, stengærder, sten- og jorddiger, enkeltstående store træer, stendynger, vandhuller og gravhøje. Småbiotoperne er ikke førsteprioritet i en målrettet indsats for naturen hos landsmanden (det er den beskyttede natur) men de kan stadig spille en vigtig rolle alt efter kvaliteten af levestederne. Nye småbiotoper kan med tiden (og den rette indsats), udvikle sig til værdifulde levesteder.

Relevante spørgsmål

- A. Har du gennem de sidste 3 år bevaret alle eksisterende småbiotoper på bedriften? (ja/nej)
- B. Har du gennem de sidste 3 år etableret nye småbiotoper – UDEN samtidig at fjerne eksisterende småbiotoper på bedriften? (ja/nej)

3. Ny natur

3.1 Andel af ejendommens omdriftsarealer som udtages til varig natur

En væsentlig indsats ift. at fremme biodiversiteten er at afsætte plads til varig udtagning til natur. Udtagning kan enten ske via tinglysning, eller ved at tillade at arealet vokser ind i §3-beskyttelse. Følgende områder og forhold bør prioriteres når arealer udtages af produktion med henblik på at fremme biodiversiteten:

- Arealer der ligger i nærheden af eksisterende natur. Hermed vil nye arealer beskytte eksisterende naturområde/-r mod randpåvirkninger fra markdrift ligesom at det nye naturareal er med til at skabe et større sammenhængende naturområde med øget robusthed, mulighed for øget spredning af arter fra det eksisterende naturområde og med bedre mulighed for at forvalte arealet med græsning og andre tiltag
- Arealer placeret på enten vandmættet eller sandet (helst næringsfattige) jord. I begge tilfælde er der større sandsynlighed for at arealet hurtigere udvikler sig i retning mod at blive et velfungerende levested for de mere sjældne og truede arter

- Arealer der kan sammengræsses med eksisterende naturområder i ekstensive græsning regimer
- At nyligt udlagte naturarealer ikke tilsås med græs. I stedet bør udsåning med frø fra vilde planter i lokalområdet prioriteres eller arterne kan indvandre af sig selv
- At der gives mulighed for at lade de naturlige processer få frit løb, f.eks. hydrologi (tilkastning eller fjernelse af dræn) og nedbrydning af ved (gamle/døde træer og krat lades urørt).

Relevante spørgsmål

- A. Er der udlagt omdriftsarealer til ny varig natur? (inkludere ikke GLM8 kravet i landbrugsreformen gældende fra 2023)
- B. Hvis ja, hvor mange hektar er der udlagt?
- C. Er der lagt en plan for hvordan biodiversiteten fremover fremmes på arealet?

Kortmateriale

Oversigt over beskyttede naturtyper (Naturbeskyttelseslovens §3) og HNV-kort kan findes på Danmarks Arealinformation⁴.

---

⁴ <https://arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>